

Mirko Otočan, *Povijest turizma i kulturne baštine Umaga*,**Pazin: Josip Turčinović, 2015., 224 str.**

Knjiga Mirka Otočana, izdana u lipnju 2015., velikoga je formata te obogaćena brojnim slikama i fotografijama koje čitatelju olakšavaju putovanje kroz povijest Umaga i njegove okolice. Djelo je obogaćeno i domoljubnim pjesmama raznih autora. Nekoliko godina prije Umag je dobio i službenu monografiju (*Umag-o. Monografija grada Umaga – Monografia della città di Umago*, ur. Sanja Benčić i dr., Umag – Umago 2012.), koja je stanovnicima toga kraja osvijetlila mnoge događaje iz prošlosti njihova zavičaja. Otočanova knjiga dobar je primjer kako se monografije mogu obogatiti dodatnom literaturom koja će iznijeti nova saznanja o već opisanim temama. Osim toga, autor se u ovoj knjizi bavi i dodatnim temama, koje su u monografiji slabije opisane ili se uopće ne spominju.

Autor svojom knjigom također može biti nadahnuće za sve koji se amaterski žele baviti poviješću, bilo proučavanjem prošlosti vlastitoga zavičaja ili drugih tematika prema osobnom interesu. Radeći dugi niz godina kao turistički djelatnik i nešto kraće kao učitelj u srednjoj školi, svoja je saznanja pretočio u djelo koje ostavlja kao polaznu točku svima koji žele valorizirati kulturnu baštinu umaškoga kraja te vlastitim istraživanjima pridonijeti obogaćivanju literature.

Djelo se sastoji od četiri veća poglavlja, u kojima autor kronološki prati razvoj turizma kroz razvoj cjelokupnoga gospodarstva na području Umaga. Nakon uvodne riječi dviju recenzentica (5-7), koje čitatelje potiču na daljnje upijanje teksta, slijedi autorov uvod (9-10) u kojem su objašnjeni motivi nastanka ove knjige. Turizam se provlači kroz tekst kao glavna tema ne samo zato što je to sektor u kojem je autor radio cijeli život nego prvenstveno zato što je to glavna privredna grana Umaga i umaškoga kraja posljednjih nekoliko desetljeća.

Prvo poglavlje „Geografski položaj Umaga“ (13-21) nešto je kraćega sadržaja, a u njemu su opisani makrolokacija i mikrolokacija Umaga te klima na tom području.

Drugo poglavlje (22-51) opisuje povijesni tijek razvoja Umaga i njegove okolice. Ukratko je sažeta povijest Istre i Umaga prema dostupnoj literaturi u kojoj su te teme detaljnije obrađene. Svi su tekstovi obogaćeni slikama koje čitatelju olakšavaju razumijevanje sadržaja.

Slijedi kapitalno treće poglavlje „Povijest turizma u Umagu“ (52-181), koje je podijeljeno na nekoliko desetaka manjih potpoglavlja. Priču o turizmu na području Umaga autor započinje u rimsko doba, iako su tadašnja putovanja i hodočašća teško usporediva s današnjim turizmom. Turizam u pravom smislu riječi nastaje tek krajem XIX. stoljeća, a upravo je tada, točnije 1877., otvoren prvi restoran-hotel u Umagu, *Al Cervo d'oro* (*K zlatnom jelenu*). Nova gospodarska grana tada se počinje razvijati te je do kraja stoljeća otvoreno još nekoliko hotela. Autor opisuje sve turističke objekte koji su prema dostupnim dokumentima u Umagu postojali još od XIX. stoljeća. Uz opis kada su i kako nastali te tko im je bio vlasnik, nalaze se i slike određenih objekata, od gostionica do hotela. Današnjim stanovnicima Umaga sigurno je zanimljiv i opis lokacije; naime, autor opisuje na kojim su mjestima ti objekti bili te što se danas ondje nalazi.

Ubrzo, s razvojem turizma razvila se i promidžba novih turističkih destinacija, što je vidljivo i na primjeru umaških hotela, koji su već početkom XX. stoljeća izdavali reklamne letke. Već je tada bila vidljiva isplativost ulaganja u reklamiranje, što je danas nezaobilazan dio poslovanja svih turističkih subjekata. Promicanje turističkih destinacija krenulo je još krajem XIX. stoljeća u raznim časopisima, novinama i priručnicima. Umagu su tada uglavnom za to bile dostupne publikacije iz Trsta i Kopra, ali bilo je sličnih i u drugim dijelovima Istre. Primjerice, novine *Brioni Insel-Zeitung*, koje su izlazile početkom XX. stoljeća informirajući goste, ali i domaće stanovništvo o događanjima na Brijunima koji su tek bili postali mondeno ljetovalište. Slično se oglašavao i pulski hotel Riviera u novinama koje su tada izlazile u Puli, a jedne od njih, *Polaer Tagblatt*, redovito su objavljivale članke o uglednim posjetiteljima tada najmodernijega pulskog hotela.

Nakon stagnacije turizma u vrijeme talijanske vlasti i Drugoga svjetskog rata, 50-ih se godina XX. stoljeća počinju osnivati turističko-ugostiteljska poduzeća s ciljem povećanja turističke ponude na području Umaga. Nastala su tako poduzeća Savudrija, Jadran, Soča i druga, koja danas više ne postoje, a 1963. osnovan je Istraturist koji zapošljava turističke radnike još i danas (tj. u vrijeme Otočanova pisanja knjige, međutim 1. siječnja 2018. Istraturist je pripojen porečkoj Plavoj laguni). Autor je kronološki opisao nastanak i početke svih tih turističkih društava i objekata uz obilje građe (slika, skica, planova, prospekata, reklamnih letaka, pa čak i pravosudnih

rješenja). Drugi dio trećega poglavlja posvećen je objektima koji su nastajali na području Umaga u drugoj polovici XX. stoljeća, od hotela, autokampova, turističkih naselja, vila, raznih drugih odmarališta, turističkih agencija i privatnih ugostiteljstava. Osim toga, opisane su i kulturne manifestacije koje su obogaćivale ponudu umaškim gostima.

Četvrto poglavlje „Poljoprivreda i privreda u službi turističke ponude“ (182–215) pruža čitatelju opis razvoja poljoprivrede i gospodarstva na području Umaga. Prije razvoja turizma najvažnije su gospodarske grane u tom kraju bile vinarstvo, maslinarstvo i ribarstvo, kojima se i danas velik dio stanovništva bavi. Nadalje je opisan razvoj industrije, trgovine i društveno-kulturnih institucija na području Umaga.

„Zaključak“ (216–218) sadrži sintezu svih saznanja do kojih je autor došao svojim istraživanjima. Opisane su koncepcije razvoja turizma o kojima je autor promišljao uz nadu da će se nadležne institucije za njih zainteresirati. Navedene su također prednosti i mane turizma u Hrvatskoj, koje je autor složio kao rezultat svojega istraživanja i promišljanja o turizmu. Djelo je na kraju opremljeno sažetkom na talijanskom jeziku te popisom rabljene literature.

U Umagu se posljednjih desetljeća kontinuirano ulaže u razvoj turizma, a danas se ta destinacija može pohvaliti s preko dva milijuna noćenja na godišnjoj razini. Takvi rezultati nisu postignuti preko noći nego, kako u ovoj knjizi saznajemo, priča o umaškom turizmu seže u daleku prošlost. Razvojem civiliziranoga društva i pomicanjem granica protoka ljudi i informacija došlo se do sadašnje razine, kada ljudi iz cijeloga svijeta jednim klikom miša na internetu mogu saznati razne pojedinosti o cjelokupnoj ponudi turističkih objekata na području Umaga. Uz ovu knjigu oni će, kao i domaće stanovništvo koje sa zanimanjem gleda na povijest svojega kraja, lako dobiti odgovore na pitanja o počecima razvoja turizma u Umagu.

Marin Pekica